

Studie- och yrkesvägledning på Gotland

Studie- och yrkesvägledning i län och kommun samverkar på Gotland

Sammanställning:

Ewa Hammarstedt, Stellan Moon, juni 2004, senast reviderad februari 2009.

www.tjelvar.org/framtid/vagledning.htm

Källor:

Faktauppgifter i inledningen tagna från:
Validering m.m. – Fortsatt utveckling av vuxnas lärande
(Ds. 2003:23 Lena Hallgren)

Doldis med makt över finansernas, Jens Henriksson tror på
svensk välfärd, (Artikel i DN Ekonomi 4 juni 2004, Johan Schück)

Definition av vägledning utgår ifrån
Karriärvägledning.se.nu (SOU 2001:45 Ingegerd Sahlström)

Beskrivningen av det professionella vägledningssamtalet utgår
från Handlingsplan för studie- och yrkesvägledning i
Kungsbacka kommun 2003

Studie- och yrkesvägledning på alla utbildningsnivåer utgår ifrån
Arbetsbeskrivningar av studie- och yrkesvägledarna
vid de olika verksamheterna på Gotland.

INLEDNING

Vägledningens roll i ett föränderligt samhälle

I vårt föränderliga samhälle ökar behoven av kvalificerad vägledning för att bland annat motverka uppkomsten av kunskapsklyftor. Den snabba omdaning skapar ständigt nya möjligheter, men också risk för utanförskap.

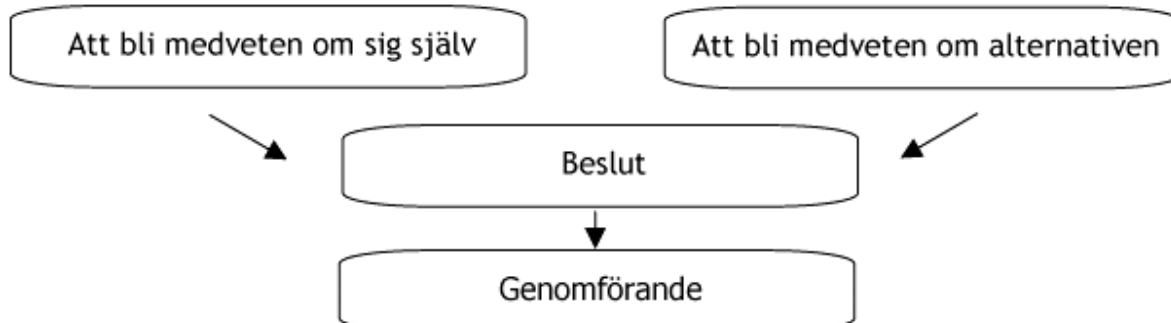
Rätt person med rätt utbildning i rätt yrke ger arbetstillfredsställelse och hög sysselsättningsgrad. Kan sysselsättningsgraden öka från nuvarande 77 % (juni 2004, personer mellan 20 och 64 år) till 78 % så motsvarar det en förstärkning av samhällsekonomin med 17 miljarder kronor per år. (Jens Henriksson, Finansdepartementet).

Vad är vägledning?

Vägledning är en process med syfte att öka individens självinsikt och förståelse av sin omgivning. Det är studie- och yrkesvägledarens uppgift att hjälpa individen att hantera frågor runt utbildning och yrkesval. Vägledningens viktigaste verktyg är vägledningssamtalet.

Syftet med vägledningen är att individen själv ska kunna välja mål för sin framtid, och vägledningssamtalet syftar till att ge individen den insikt som krävs för att kunna göra egna väl underbyggda val. Individen behöver få insikt om sina möjligheter och begränsningar, och därigenom få en ökad förmåga att fatta beslut.

Vägledningens olika delar:

Samverkan och kompetensutveckling

För kvalitet i vägledningsarbetet krävs samverkan med näringsliv, parterna på arbetsmarknaden och med olika utbildningsanordnare, men också mellan studie- och yrkesvägledare såväl regionalt som nationellt och internationellt.

För att en hög kvalitet i vägledningsarbetet skall kunna säkerställas krävs också en aktiv och fortlöpande kompetensutveckling.

Styrdokument

Den offentliga studie- och yrkesvägledningen utgår från olika styrdokument, specifika för respektive verksamhet, såsom skollag, förordningar, läroplaner och lokala föreskrifter.

DEFINITION AV **STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING** OCH BESKRIVNING AV **DET PROFESSIONELLA VÄGLEDNINGSSAMTALET**

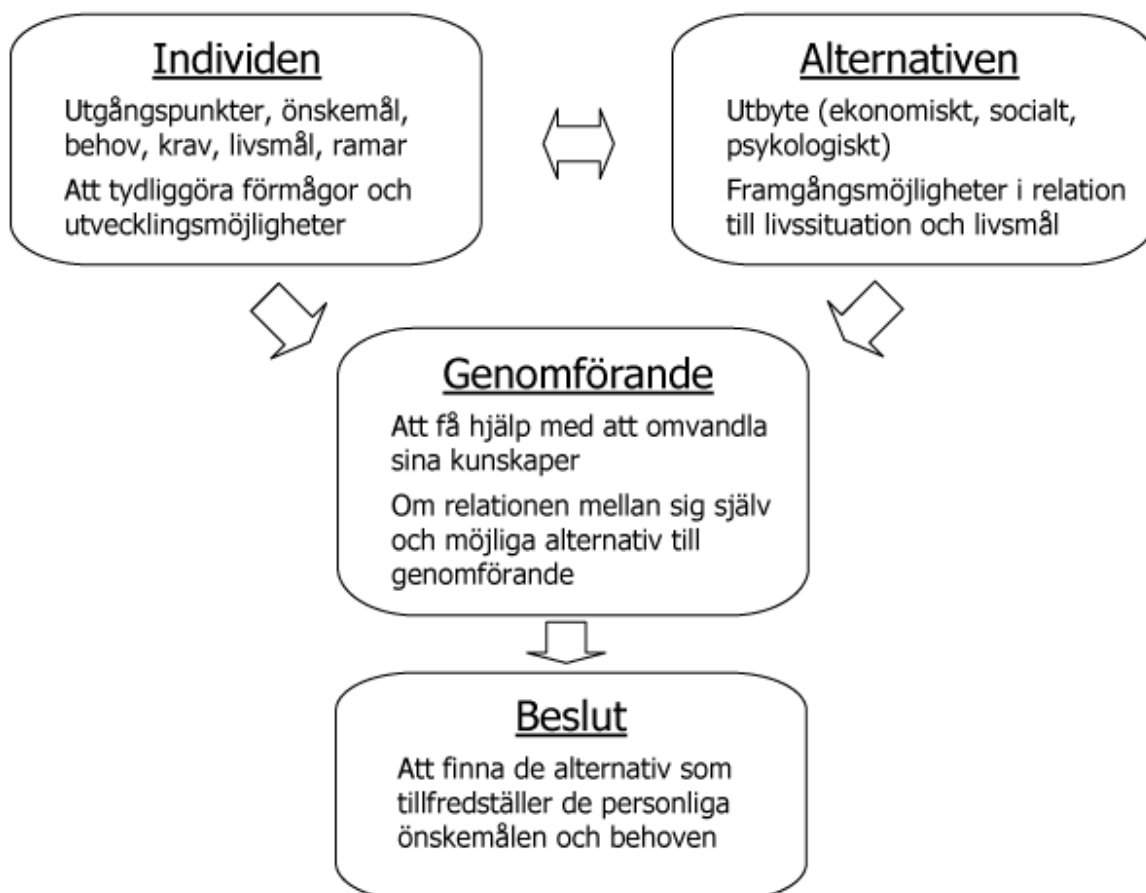
Definitionen av studie- och yrkesvägledning är generellt utformad och kan användas i alla vägledningssammanhang. (Definitionen utgår ifrån Ingegärd Sahlström, 2001)

En oberoende och opartisk studie- och yrkesvägledning utgår från individens behov, oavsett dennes ålder och sysselsättning. Den offentliga studie- och yrkesvägledningen skall *erbjuda* den enskilde individen *verktyg* och *metoder* för att:

- Identifiera och formulera sina behov, intressen och förutsättningar.
- Söka information och kunskap samt orientera sig om utbildningar, praktik och arbetsmarknad.
- Göra ett urval av relevanta åtgärder,
- Kunna ta ansvar för sina egna val- och beslutprocesser,
- Se möjligheterna till att förverkliga sina idéer och tillgodose sina behov.

Grunden för studie- och yrkesvägledningen ligger i det professionella vägledningssamtalet (Beskrivningen utgår från Handlingsplan..., Kungsbacka Kommun 2003).

Samtalet skall inbegripa områdena utbildning och/eller arbetsliv i relation till den enskilde individens situation/förutsättningar. Samtalet är ett strukturerat samtal som kan leda fram till en handling som individen själv beslutar sig för. Individen "äger" sin handling/handlingsplan.

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING PÅ ALLA UTBILDNINGSNIVÅER

GRUNDSKOLAN

Praktisk arbetslivsorientering (prao). Syftet med prao är att ge eleverna konkreta erfarenheter från arbetslivet och ge dem möjlighet att utvecklas och socialiseras in i arbetslivet. Prao fyller en viktig funktion genom att eleven kan bilda sig en uppfattning om olika yrken och utbildningar. I år 8 har eleverna en till två separata praoveckor under vårterminen. Två sammanhängande praoveckor ges under höstterminen i år 9, som gärna får ha anknytning till ev. framtida val av gymnasieutbildning. Studie- och yrkesvägledarna eller den som utför motsvarande arbetsuppgifter ger lektioner med varje klass för att informera om syftet med prao, praktiska detaljer kring och fördelning av platserna, som förmedlas från Barn- och Utbildningsförvaltningens praktikcentral.

Gymnasievalen. Grundskolans avgångselever väljer program till gymnasiet. Valen skall vara intagningskansliet tillhanda f.n. senast 15 februari. Studie- och yrkesvägledarna eller den som utför motsvarande arbetsuppgifter ger klassvis information till eleverna medan föräldrar får en särskild inbjudan. Informationen omfattar bl.a. utbildningsutbudet på ön, programmets innehåll, söka på annan ort, regelverk och innebörden av att bli elev på gymnasiet. Eleverna förbereds även inför besök på Studie- och yrkesmässan och gymnasiekvällen på de olika kommunala gymnasieskolorna.

Gymnasiekväll och öppet hus genomförs av respektive gymnasieskola, Informationen vänder sig till elever och föräldrar.

Gotlands regionala studie- och yrkesmessa genomförs årligen första veckan i oktober. Mässan ger överblick, sammanhang och grund för val av studier och yrken, detta genom att förutom de olika gymnasieprogrammen bl.a. näringsliv, högskola och andra utbildningsanordnare finns representerade.

Inför valet till gymnasieskolan får varje elev minst ett enskilt vägledningssamtal. Studie- och yrkesvägledaren eller den som utför motsvarande arbetsuppgifter går tillsammans med eleven igenom de olika alternativen. Individuer har olika behov av vägledning. Vissa elever har en klar inriktning och målsättning med sin framtid, det räcker då ofta med ett vägledningssamtal. Många elever kräver dock flera träffar för att få hjälp med att bearbeta tankar, drömmar, möjligheter och hinder. Medvetenhet krävs för att kunna göra väl underbyggda val för kommande studier, yrkesval och livsplanering.

GYMNASIET, nationellt program

Val inom gymnasieskolan. Inom gymnasieskolans program gör eleven många val. Det gäller val av inriktning, valbara kurser och individuellt val. Inför dessa tillfällen ger studie- och yrkesvägledaren information tillsammans med lärare och skolledare. De elever som så önskar har dessutom möjlighet att få enskilda vägledningssamtal. Ett sådant samtal kan bl.a. belysa det aktuella valets konsekvenser för behörighet vid fortsatta studier.

Ändrade studieplaner. Inom gymnasieskolan finns det många elever som i olika avseenden önskar ändra sin studieinriktning eller göra andra förändringar i sin studiegång. Det kan gälla byte av program, övergång till individuellt program etc. Inför sådana stora förändringar i elevens studiegång behöver eleven ofta träffa sin studie- och yrkesvägledare vid ett flertal tillfällen för att kunna göra ett välgrundat och genomtänkt val.

Byte av kommun. Elever som flyttar till eller från Gotland har behov av vägledning och information för att förstå och kunna jämföra skillnader i timplaner mellan skolorna. I de flesta fall behövs anpassning av elevens studieplan.

Val efter gymnasieskolan. Information om eftergymnasial utbildning och arbetsmarknad ges klassvis av studie- och vägledaren i avgångsklasserna. Avgångseleverna får även information på Framtidsdagen. Hos studie- och yrkesvägledaren finns alltid möjlighet till individuella vägledningssamtal som stöd vid karriärplanering. Studie- och yrkesvägledaren tillhandahåller också skriftligt informationsmaterial samt kan ge råd om bra informationskällor på Internet.

Gotlands framtidsdag är en årligen återkommande seminariedag där samtliga avgångselever, elever i gymnasiets år 2, vuxenstuderande, arbetssökande och övriga intresserade erbjuds information om högskolestudier och andra eftergymnasiala studier, arbetsmarknad, arbete och studier utomlands samt studiefinansiering.

GYMNASIET, individuellt program

Behörighet för gymnasiestudier. På det individuella programmet saknar en stor del av eleverna behörighet eller har svårigheter för studier vid nationellt program, andra är inte motiverade för studier och tar ”sabbatsår”. Syftet med ett individuellt program är att förbereda eleven för studier på nationellt program och/eller möta elevens speciella behov.

Varje elev har tät kontakt med sin studie- och yrkesvägledare. Vid dessa individuella vägledningssamtal planeras elevens individuella program, som kan bestå av studier och/eller praktik. Kontakt med föräldrar är en del i denna process. Samverkan sker med myndigheter och organisationer i enskilda elevärenden.

Stödjande och motiverade vägledning är viktig för att eleverna skall hitta sin individuella väg till ett självständigt yrkesliv. Praktikplats och handledare söks utifrån elevens förutsättning, behov och önskemål, och är därigenom ett viktigt pedagogiskt redskap. Introduktion, utvärdering och ev. revidering sker genom samtal med elev och handledare vid besök på arbetsplatsen.

GYMNASIESÄRSKOLAN

Val inför gymnasiesärskolan. Inom gymnasiesärskolans program gör eleven val av program inför gymnasiet början. Inför dessa tillfällen ger studie- och yrkesvägledaren information tillsammans med skolledare. Alla elever får dessutom enskilda vägledningssamtal tillsammans med föräldrar. Ett sådant samtal kan bl.a. belysa det aktuella valets möjligheter till olika yrkesval samt ev. fortsatta studier efter avslutad skolgång.

Alla elever arbetar efter en individuell studieplan. Efter genomförd utbildning skall varje elev, utifrån sin förmåga, klara av att leva ett rikt liv som vuxen med boende, fritid samt arbete eller sysselsättning.

Varje elev har tät kontakt med sin studie- och yrkesvägledare. Vid dessa individuella vägledningssamtal planeras elevens skolgång som består av praktik och studier. Kontakt med föräldrar är en del i denna process. Samverkan sker med myndigheter och organisationer i enskilda elevärenden.

Stödjande och motiverade vägledning är viktig för att eleverna skall hitta sin individuella väg till ett självständigt yrkesliv. Praktikplats och handledare väljs utifrån elevens förutsättning, behov och önskemål, och är därigenom ett viktigt pedagogiskt redskap. Introduktion, utvärdering och ev. revidering sker genom samtal med elev och handledare vid besök på arbetsplatsen.

PORTALEN

Portalen är numera namnet på en webbplats för studie- och yrkesvägledning på Gotland.

Portalen - nätverksgruppen är ett nätverk för studie- och yrkesvägledare m.fl. med anknytning till eller med intresse för vuxnas utbildning och arbete på Gotland.

KOMVUX

Studie- och yrkesvägledningen vid Komvux omfattar allmän studievägledning och information om studier och studieekonomi, individuellt eller i grupp. För samtliga studerande på Komvux görs individuella terminsplaneringar samt individuella studieplaner på längre sikt.

Studie- och yrkesvägledarens kompetens är också viktig för att betygsutredningar för studerande såväl inom som utom Komvux skall kunna genomföras.

FOLKHÖGSKOLAN

Vägledning ges individuellt och i grupp till elever på folkhögskolan och sökande utifrån. Vid folkhögskolan anordnas också "prova-på-kurser" i vägledande syfte. Information om aktuellt kursutbud ges också under öppet-hus-dagar och vid mässor.

HÖGSKOLAN

Vid Högskolan på Gotland ges allmän studievägledning till befintliga studenter samt till dem som är intresserade av att studera vid Högskolan på Gotland.

Förutom individuella vägledningssamtal erbjuds vägledning och information om Högskolan på Gotlands utbud, samt om behörighetsregler och urval via telefon eller e-post

ARBETSFÖRMEDLINGEN

Vägledning till arbete. Som arbetslös och inskriven vid Arbetsförmedlingen finns möjlighet att få studie- och yrkesvägledning vare sig man är osäker inför sitt yrkesval, i behov av att byta yrke eller osäker om vägen till yrket.

Enskild vägledning med ett eller flera vägledningssamtal är en form som erbjuds.

Gruppvägledning är ett annat alternativ. Man träffas då under några veckor i grupp med en vägledare, och man får tillfälle att aktivt tänka kring sig själv och arbete. Studiebesök, föreläsningar, övningar och diskussioner är exempel på inslag.